

DE TRILVENEN VAN NOORDWEST OVERIJSSSEL, NATUURGEBIED VAN MONDIAAL BELANG. ECOLOGIE EN DUURZAAM BEHEER.

Op donderdag 9 april a.s. (20 uur in de Kruidwisch) houdt Annemieke Kooijman een inleiding over de ecologie en het beheer van het Nationaal Park de Wieden-Weerribben. Ze zal uitleggen dat het behoud van de belangrijke natuurwaarden aldaar niet alleen afhangt van de waterkwaliteit die inmiddels wel sterk is verbeterd gedurende de laatste jaren. Er zijn belangrijke relaties met de waterhuishouding, met de omringende landbouw, met de rietteelt en met de eisen vanuit de recreatievaart. Een vrij ingewikkeld verhaal waarover heel wat gediscussieerd is en wordt maar waarover de recente resultaten van het omvangrijke en langdurige onderzoek van de Universiteit van Amsterdam meer helderheid verschaffen. De inleiding is een MUST voor iedereen die wat wil begrijpen van onze belangrijke trilvenen en rietlanden in Noordwest en daarover mee wil praten.

Samenvatting van Annemieke's inleiding

Het Nationaal Park de Wieden-Weerribben is wat natuurkwaliteit betreft ons belangrijkste laagveengebied. Basenrijke trilvenen, een van de soortenrijkste en belangrijkste habitattypen in het laagveen, komen alleen in dit gebied nog enigszins algemeen voor. Voor zeldzame trilveenmossen is dit gebied zelfs een hotspot, met soorten als Rood, Groen en Geel schorpioenmos, en het zelfs uitgestorven gewaande Grootbladig puntmos. Basenrijke trilvenen worden bedreigd door eutrofiering, vooral met P, en door verzuring. Verzuring is een natuurlijk proces, maar wordt in Nederland versterkt door de hoge atmosferische depositie. De Nederlandse schorpioenmostrilvenen hebben ongeveer anderhalf keer zoveel calcium en bicarbonaat nodig als buitenlandse referentiegebieden om de pH hoog genoeg te houden.

Een meer flexibel peilbeheer leek een mogelijke oplossing, omdat bij lagere waterstanden in de zomer minder zogenaamd 'gebiedsvreemd' water uit het IJsselmeer zou hoeven worden ingelaten, terwijl de trilvenen in de winter onder water gezet zouden kunnen worden om de basenverzadiging te verhogen. Uit onderzoek bleek echter dat verdroging van trilvenen geen goed idee is. Door de toevoer van zuurstof werd vooral de N-mineralisatie sterk verhoogd, terwijl die onder natte condities in trilvenen juist heel laag is. Daarnaast is de inlaat vanuit het Vollenhovenmeer op dit moment eigenlijk geen probleem meer, door de sterk verbeterde waterkwaliteit.

Hogere waterstanden in de winter leken in eerste instantie een slecht idee vanwege de overstroming met P-rijk water, omdat juist in de winter de aanvoer van P vanuit de omringende polders erg groot is. De risico's bleken echter mee te vallen. Een flink deel van de P slaat bij de gemalen neer, omdat ook de ijzerconcentraties in het polderwater betrekkelijk hoog zijn. Ook loopt de waterstroom in het gebied in de winter vooral van binnen naar buiten. In de winter is het neerslagoverschot groter dan in de zomer, waardoor water afgevoerd wordt vanuit de centrale delen naar de randen. Zo kan er minder vervuild polderwater in de kern doordringen. Ook is de waterkwaliteit de afgelopen decennia verbeterd. Dit leidde bijvoorbeeld in het schorpioenmostrilveen van de Stobbenribben tot een sterke afname van de bovengrondse biomassa-productie, en toename van de N:P ratio van de vegetatie, wat wijst op P-arme condities. Ook breidden trilveenmossen als Rood schorpioenmos zich uit ten koste van soorten uit voedselrijke venen.

Inundatie van basenrijke trilvenen door hogere waterstanden is dus een goed idee. Wel is het beter dit in de zomer te doen dan in de winter. De calciumconcentraties in het oppervlaktewater zijn in de zomer hoger dan in de winter, door de toestroom van water vanuit de randen naar de kern van het gebied. Ook is de infiltratie in de bodem beter door de hoge verdamping, en wordt de buffercapaciteit daadwerkelijk verhoogd.

Annemieke Kooijman, Casper Cusell, Ivan Mettrop & Leon Lamers